

Wrocław, 20.01.2025 r.

Organizacja pozarządowa:

Nomada Stowarzyszenie na Rzecz Integracji
Społeczeństwa Wielokulturowego
ul. Dubois 11/13
50-216 Wrocław
KRS: 0000342030

Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim
VII Zamiejskowy Wydział Karny w Hajnówce
ul. Warszawska 87
17-200 Hajnówka

OPINIA PRZYJACIELA SĄDU

Działając w imieniu Stowarzyszenia, w związku z powzięciem informacji o toczącym postępowaniu, niniejszym prezentujemy opinię przyjaciela Sądu odnośnie toczącego się postępowania i wnosimy o odczytanie niniejszego pisma na rozprawie na podstawie art. 393 § 3 k.p.k.

W pierwszej kolejności wskazuję, że Stowarzyszenie nie chce wchodzić w rolę Sądu i ustalać lub oceniać stanu faktycznego niniejszej sprawy. Te kwestie oczywiście pozostają w gestii Sądu i nie mamy zamiaru w nie ingerować. Zwracamy jednak uwagę na to, że informacja o zarzutach z art. 264a § 1 k.k., postawionych pięciu osobom wymienionym w akcie oskarżenia, dotyczy istotnych kwestii społecznych oraz jest ściśle związana z działalnością statutową naszego Stowarzyszenia. Nasze zaniepokojenie budzi przyjęta przez oskarżyciela publicznego interpretacja art. 264a § 1 k.k. zakładająca, że osobą

NOMADA

Stowarzyszenie na Rzecz Integracji
Społeczeństwa Wielokulturowego

KRS: 0000342030
NIP: 8982168187
REGON: 021136714

+ 48 71 307 03 35
nomada@nomada.info.pl
ul. Dubois 11-13, 50-216 Wrocław
nomada.info.pl

odnosząc korzyść osobistą o której mowa jest w tym przepisie jest jednocześnie osoba której umożliwia lub ułatwia się pobyt.

Jako organizacja pozarządowa od początku kryzysu na granicy polsko - białoruskiej, od wydarzeń w Usnarzu w sierpniu 2021 r. wspieramy osoby poszukujące ochrony międzynarodowej prawnie, integracyjnie, psychologicznie i materialnie. Wspieramy również osoby migrujące poszukujące pomocy humanitarnej i prawnej, niezmiennie od 2021 r. informujemy o sytuacji na granicy polsko - białoruskiej, opiniujemy akty prawne, udzielamy również porad prawnym osobom umieszczonym w detencji. Pracownicy i osoby związane z naszym Stowarzyszeniem bezpośrednio udzielały pomocy osobom, które znalazły się po polskiej stronie granicy. Niejednokrotnie, osoby którym udzielano pomocy były w stanie skrajnego zagrożenia życia, w hipotermii, po doznaniu przemocy zarówno od białoruskich, jak i polskich służb, były tam osoby ranne, zastraszone, przetrucane przez służby graniczne przez płot, niejednokrotnie były to dzieci, osoby z niepełnosprawnością, osoby starsze, kobiety w ciąży. Stowarzyszeniu znane są zarówno realia w jakim przyszło funkcjonować mieszkańcom Podlasia oraz realia w jakich osoby uchodźcze walczą o życie, godność i dostęp do procedur na terytorium RP.

Stowarzyszenie pragnie zwrócić uwagę Sądu na fakty które w niniejszym postępowaniu powinny mieć charakter notoryjny, bowiem proces toczy się w miejscu, które od 2021 r. zmaga się z kryzysem, gdzie prawa człowieka są regularnie naruszane. To w Hajnówce w 2021 r. zmarła w szpitalu 38 letnia Kurdyjka, którą znaleziono, gdy temperatura jej ciała wynosiła 27 stopni C¹, to w pobliżu Hajnówki w 2023 r. zmarła również w lesie kobieta z Etiopii.² Miała na imię Mahlet.

Od 2021 r. liczba potwierdzonych zgonów na granicy polsko - białoruskiej (łącznie ze stroną białoruską) wynosi 89 osób. Po stronie polskiej 40 osób.³ Są to zgony oficjalnie

---

¹ <https://oko.press/w-szpitalu-w-hajnowce-zmarla-38-letnia-migrantka-z-kurdystanu-osierocila-piecioro-dzieci>

² <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-interwencja-sg-policja-smierc-kobiety-w-lesie-granica>

³ <https://wearemonitoring.org.pl/lista-zmarlych/>

NOMADA

Stowarzyszenie na Rzecz Integracji
Społeczeństwa Wielokulturowego

KRS: 0000342030
NIP: 8982168187
REGON: 021136714

+ 48 71 307 03 35
nomada@nomada.info.pl
ul. Dubois 11-13, 50-216 Wrocław
nomada.info.pl

potwierdzone i oficjalnie znalezione ciała, przy czym nie wiadomo jaka jest ciemna liczba śmierci na granicy z Białorusią, bowiem jest to ogromna przestrzeń złożona z obszarów głównie leśnych, bagiennych i rzek. Stowarzyszenie Nomada, pragnie w tym miejscu również przypomnieć, że przypadki łamania prawa międzynarodowego i krajowego polegające na push-backach (czyli zawracaniu przez funkcjonariuszy Straży Granicznej osób, które znalazły się po polskiej stronie z powrotem do granicy z Białorusią) są faktem, a doniesienia i dowody na stosowanie wywózek są powszechnie dostępne w mediach i świadectwach osób, które zostały poddane temu procederowi⁴. Nadto łamanie umów międzynarodowych, prawa unijnego, Konstytucji RP i prawa krajowego potwierdzają polskie sądy administracyjne, badając przypadki odstawiania zatrzymanych cudzoziemców z powrotem do granicy z Białorusią⁵. Podobnie, należy jedynie wspomnieć o tym, że Białoruś nie jest krajem bezpiecznym, a każda wywózka na stronę białoruską wiąże się z narażeniem życia i ryzykiem doznania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

Zgodnie z art. 162 k.k. § 1. Kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu groźącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Pozostaje pytaniem otwartym, czy komukolwiek, w tym konkretnym funkcjonariuszom Straży Granicznej i Policji postawiono taki zarzut, w przypadkach ciężkich uszczerbków na zdrowiu oraz stwierdzonych czterdziestu zgonów na granicy?

Ewentualne skazanie oskarżonych osób z art. 264a § 1 k.k., wydaje się być i niezgodne z zakresem penalizacji tego przepisu, ale też całkowicie oderwanym od szerszego kontekstu realiów w jakich znaleźli się zarówno mieszkańcy Podlasia, osoby przyjeżdżające w te tereny, jak i osoby przekraczające granicę polsko - białoruską. W ocenie Stowarzyszenia przyjęcie takiej kwalifikacji i skazanie może stanowić objaw represji wobec oskarżonych i

---

⁴ <https://wearemonitoring.org.pl/swiadectwo/>

⁵ zob. m. in. Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 13 kwietnia 2023 r., sygn. II SA/Bk 145/23

służyć jako narzędzie zniechęcające i odstrasżające potencjalne inne osoby od niesienia pomocy w celu ratowania życia i zdrowia osób, które znalazły się na terenie Polski po przejściu granicy. Przyjęcie, że korzyścią osobistą, w kontekście niniejszej sprawy może być bezpieczne schronienie czy wydostanie się ze strefy o wysokim ryzyku push-backu (czyli potencjalnego narażenia życia), stoi w sprzeczności z przyjętą w doktrynie i orzecznictwie definicją “korzyści osobistej”. Korzyść osobista ma charakter, niegodziwy i nienależny, a prawo do wody, jedzenia czy bezpiecznego schronienia, oraz wolność od tortur i przemocy są prawem człowieka. Również przyjęcie, iż korzyść osobista osoby, której ułatwiono pobyt na terytorium RP polegać miałyby na zabezpieczeniu jej podstawowych potrzeb życiowych tj. udzielenia schronienia, dostarczenia jedzenia, wody, pozostaje w sprzeczności z zakresem penalizacji tego przepisu i tworzy sytuację, w której każde zachowanie polegające na polepszeniu czy zabezpieczeniu dobrostanu osoby, która przebywa w polsce nielegalnie, może prowadzić do pociągnięcia do odpowiedzialności karnej osoby, która swoim zachowaniem zabezpieczyła podstawowe potrzeby tej osoby. W ocenie Stowarzyszenia taka wykładnia przepisu art. 264a § 1 polegająca na przyjęciu, że beneficjent “ułatwienia” czy “umożliwienia” pobytu może być jednocześnie osobą uzyskującą korzyść osobistą, prowadzi do niebezpiecznej sytuacji, w której będzie można pociągnąć do odpowiedzialności karnej osobę, która podała osobie przebywającej nielegalnie na terytorium RP np. butelkę wody, umożliwiając tym samym osiągnięcie “korzyści osobistej” w postaci zaspokojenia pragnienia. Także z perspektywy zasad wykładni literalnej i systemowej taka interpretacja nie ma sensu, albowiem w każdym przypadku ułatwiania lub umożliwiania pobytu osobie na terytorium RP, ta osoba odnosi korzyść osobistą w postaci ułatwienia lub umożliwienia pobytu na terytorium RP.

Dodatkowo, podkreślić należy, że przepis art. 264a kodeksu karnego nie powinien być interpretowany samoistnie. Stanowi on implementację do porządku krajowego postanowień Dyrektywa Rady 2002/90/WE z dnia 28 listopada 2002 r. definiującej ułatwianie nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu (Dz.Urz.UE.L Nr 328, poz. 17). Dyrektywa ta została implementowana do krajowego porządku z dniem 1 maja 2004 r., a

---

NOMADA

Stowarzyszenie na Rzecz Integracji
Społeczeństwa Wielokulturowego

KRS: 0000342030
NIP: 8982168187
REGON: 021136714

+ 48 71 307 03 35
nomada@nomada.info.pl
ul. Dubois 11-13, 50-216 Wrocław
nomada.info.pl

więc z dniem wejścia Polski do Unii Europejskiej. Powyższy przepis implementuje art. 1 wyżej wspomnianej dyrektywy:

1. Każde Państwo Członkowskie przyjmie właściwe sankcje wobec:

a)każdej osoby, która umyślnie pomaga osobie nie będącej obywatelem Państwa Członkowskiego we wjeździe, lub tranzycie przez terytorium Państwa Członkowskiego z naruszeniem przepisów dotyczących wjazdu lub tranzytu cudzoziemców;

b)każdej osoby, która dla korzyści finansowych umyślnie pomaga osobie nie będącej obywatelem Państwa Członkowskiego w zamieszkaniu na terytorium Państwa Członkowskiego z naruszeniem przepisów dotyczących pobytu cudzoziemców.

2. Każde Państwo Członkowskie może zdecydować o nienakładaniu sankcji w odniesieniu do zachowania zdefiniowanego w ust. 1 lit. a) przez stosowanie swojego prawa krajowego i praktyki w przypadkach gdy celem zachowania jest zapewnienie pomocy humanitarnej wobec osoby, której to dotyczy.

Z powyższego należy wysunąć dwa zasadnicze wnioski.

Po pierwsze celem ustawodawcy unijnego, było sankcjonowanie ułatwiania cudzoziemcom zamieszkania (pobytu) na terytorium Państw członkowskich, tylko gdy miało to na celu osiągnięcie korzyści majątkowej. Brak jest na gruncie przywoływanej regulacji odniesienia do osiągnięcia korzyści osobistej. To sugeruje, że art. 264a k.k. stanowi nieprawidłową implementację Dyrektywy Rady 2002/90/WE z dnia 28 listopada 2002 r. W takiej sytuacji należy odpowiednio stosować samą dyrektywę lub interpretować przepis krajowy w sposób zgodny z intencją ustawodawcy unijnego. Ze względu na powyższe brak jest w ogóle podstaw do penalizacji czynów ułatwiających pobyt (zamieszkanie) na terytorium państwa członkowskiego (art. 1 ust. 1 lit. b) Dyrektywy) mających na celu osiągnięcie korzyści osobistej. Taka penalizacja może nastąpić wyłącznie w stosunku do czynów osób umyślnie pomagających we wjeździe lub tranzycie przez państwo członkowskie (art. 1 ust. 1 lit. a) Dyrektywy), gdzie ustawodawca unijny nie

---

NOMADA

Stowarzyszenie na Rzecz Integracji
Społeczeństwa Wielokulturowego

KRS: 0000342030
NIP: 8982168187
REGON: 021136714

+ 48 71 307 03 35
nomada@nomada.info.pl
ul. Dubois 11-13, 50-216 Wrocław
nomada.info.pl

zastrzegł dodatkowego znamienia czynu w postaci działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Dodatkowo, odnosząc się do art. 1 ust. 2 powyższej Dyrektywy, podkreślić należy, że każde Państwo Członkowskie może zdecydować o nienakładaniu sankcji w stosunku do osób niedziałających w celu uzyskania korzyści majątkowej przez stosowanie swojego prawa krajowego i praktyki (a więc także orzecznictwa sądowego) w przypadkach gdy celem zachowania jest zapewnienie pomocy humanitarnej wobec osoby, której to dotyczy, tak jak miało to miejsce w realiach niniejszej sprawy.

Reasumując, Stowarzyszenie Nomada, nie godzi się na niegodziwe i traktowanie ludzi, którymi ponad wszelką wątpliwość są osoby przekraczające granicę polsko - białoruską, a których prawa podstawowe, w tym prawo do życia i bezpieczeństwa, są codziennie od kilku lat łamane i podkreśla brak podstaw prawnych na przypisanie oskarżonym sprawstwa z art. 264a § 1 k.k.

W załączeniu przesyłam odpis aktualny z Krajowego Rejestru Sądowego dotyczący Stowarzyszenia, z którego wynika moje prawo do reprezentowania Stowarzyszenia oraz cele

statutowe uzasadniające złożenie niniejszego pisma do niniejszego postępowania:

- działania na rzecz upowszechniania i ochrony praw człowieka, demokracji, wolności i swobód obywatelskich, działanie na rzecz mniejszości narodowych, etnicznych lub religijnych, seksualnych, kulturowych, więźniów byłych więźniów, uchodźców, imigrantów, emigrantów i innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- działanie na rzecz poszanowania praw i wspierania integracji migrantów i uchodźców przeciwdziałanie marginalizacji migrantów i uchodźców, członków mniejszości kulturowych, etnicznych lub religijnych w Polsce i na świecie; pomoc ludziom dotkniętym skutkami kryzysów humanitarnych, wojen domowych, klęsk

---

NOMADA

Stowarzyszenie na Rzecz Integracji
Społeczeństwa Wielokulturowego

KRS: 0000342030
NIP: 8982168187
REGON: 021136714

+ 48 71 307 03 35
nomada@nomada.info.pl
ul. Dubois 11-13, 50-216 Wrocław
nomada.info.pl

żywiłowych i innych sytuacji zagrażających ich życiu lub dobrobytowi na terenie RP i za granicą.

NOMADA

Stowarzyszenie na Rzecz Integracji
Społeczeństwa Wielokulturowego

KRS: 0000342030
NIP: 8982168187
REGON: 021136714

+ 48 71 307 03 35
nomada@nomada.info.pl
ul. Dubois 11-13, 50-216 Wrocław
nomada.info.pl